

Posudek zdravotního stavu zeleně rostoucí mimo les v části p.p.č. 1560, 1561/1 a v k.ú. Štětí I evidované jako biocentrum ÚSES.

Účel posudku: Nebyl specifikován.

Popis situace: Jedná se o jižní část lokality Ostrov, která byla ve studii z roku 2015 navržena k vyčlenění jako víceméně bezzásahová. Ve studii byla navržena pouze dílčí akutní ošetření a navrženy péstební zásahy. Obojí však doposud nebylo realizováno.

V roce 2019 v březnu bylo při terénní pochůzce se zástupci vedení města provedeno vyznačení stromů odumírajících na místech, kde by mohlo dojít k ohrožení veřejnosti při pohybu po cestách. Skácení prozatím nebylo rovněž provedeno, značení na stromech je doposud identifikovatelné.

Současná ochrana lokality: ÚSES - biocentrum ÚSES lokální

ZCHÚ – není součástí

Natura 2000 – není evidováno (přírodní biotopy, ptačí oblast...)

významný památný prvek – ze zákona 114/92 částečně

památné stromy – nevyskytují se

výskyt ZCHD – ano, viz níže.

Stručná charakteristika okolí: Kulturní krajina - intenzivně využívaná zemědělsky, vzdálenost od zástavby cca 600 m (veslařské centrum a zahrádky), od obydlené zástavby Štětí asi 1000 m (obojí na sever).

Tok Labe – po celé délce ze západu, lokalita plní v posuzované části Ostrova také i funkci jeho břehového porostu. Na daném (pravém) břehu řeky navazují užší břehové porosty s víceméně obdobným složením směrem jižním, nejsou ale plošně rozsáhlé, jsou pouze liniové a mají kulturnější podobu. Směrem severním již je druhové složení zcela jiné a rovněž podoba pobřežních porostů je výrazně kulturní.

Podstatná z hlediska ochrany přírody je návaznost lokality na staré prvky regulace toku Labe, které jsou dnes obsazeny biotopem obdobných kvalit, jako je posuzovaná, i když v menší míře a s jistými odchylkami danými kratším vývojem a na jimi vzniklé laguny (jižněji).

Obecná charakteristika: Víceetážový, věkově a prostorově diferovaný listnatý porost na ploše cca 2,5 ha odpovídající na převážné většině plochy charakteristice nížinného měkkého luhu s minimem provedených zásahů, po většinu své existence přirozeně se vyvíjející, s bohatým keřovým patrem a přítomností starých, postupně se rozpadajících stromů.

Zařazení v systému ÚHUL: 1U, 1L

Druhové složení, zastoupení:

Horní etáž: topol černý (*Populus nigra*), dominující

topol bílý (*Populus alba*), dominující

topol osika (*Populus tremula*), pronikající dorůstáním ze střední etáže, jednotlivě vtroušená

jilm habrolistý (*Ulmus minor*), jednotlivě vtroušený

jilm drsný (*Ulmus glabra*), jednotlivě vtroušený

bříza bradavičnatá (*Betula verrucosa*), jednotlivě pronikající dorůstáním ze střední etáže

lípa srdčitá (*Tilia cordata*), jednotlivě vtroušená

habr obecný (*Carpinus betulus*) jednotlivě vtroušený

vrba bílá (*Salix alba*), jednotlivě vtroušená

Střední a spodní etáž: zastoupení je obdobné s tím, že téměř není zastoupen topol černý.

Topol bílý je zastoupen o to hojněji a do druhové struktury vstupuje ve větší míře javor mléč (*Acer platanoides*), výjimečně javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Dále je zastoupen topol šedavý (*Populus x canescens*) a olše lepkavá (*Alnus glutinosa*).

Z hlediska ochrannářského je pak také podstatné zastoupení početně i plošně hojné zmlazení jilmu habrolistého, který zde vytváří i poměrně husté lemy keřovitého charakteru (východní část při poli). Zastoupen je i jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*) a jednotlivě (z výsadeb) byl nalezen jeřáb prostřední (*Sorbus aria*) a jírovec maďal (*Aesculus hippocastani*). Ve střední a spodní etáži se pak dále počínají prosazovat i duby letní (*Quercus robur*) a zimní (*Quercus petraea*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), habr obecný (*Carpinus betulus*). Dub již tvoří asi 5% zastoupení ve zmlazení na prosvětlených místech. Jednotlivě je zastoupen javor babyka (*Acer campestre*) a javor jasanolistý (*Acer negundo*). Podstatná je dále přítomnost mohutnějších

keřových vrb zaujímajících vlivem bujnějšího růstu i prostor spodní a střední etáže (*Salix triandra*, *cinerea*).

Keřové patro: bez černý (*Sambucus nigra*)

bez hroznatý (*Sambucus racemosa*)

brslen evropský (*Euonymus europaeus*)

hloh jednobližný (*Crataegus monogyna*)

hloh obecný (*Crataegus oxyacantha*)

kalina obecná (*Viburnum opulus*)

krušina olšová (*Rhamnus frangula*)

střemcha hroznovitá (*Prunus padus*)

svída krvavá (*Cornus sanguinea*)

trnka obecná (*Prunus spinosa*)

vrba jíva (*Salix caprea*)

vrba popelavá (*Salix cinerea*)

vrba trojmužná (*Salix triandra*)

Do keřového patra vstupuje i jilm habrolistý ve své víceméně keřové formě (viz výše), zejména při východním okraji směrem k polí.

Věková struktura: Různověký porost, do maximálního věku cca 130 – 140 let (topoly), nejstarší stromy jsou již na hranici fyzického věku, téměř všechny senilní. Střední generace, jejíž střední věk je možno odhadnout na cca 60 – 70 let, jsou především potomstvem těchto nejstarších, původně jednotlivých stromů rostoucích podél toku Labe současného i podle zasypaného slepého ramene. Toto potomstvo osídlilo do té doby obhospodařované louky, uchytilo se na místě zavoženého koryta ramene.

U spodní etáže lze odhadnout střední věk na 20 let.

Výstavba porostu vertikální: Víceetážový, s mohutně vyvinutým keřovým patrem, bylinný podrost na zastíněných místech řídký, na prosvětlených s dominancí nitrofilních druhů, mechové patro v podstatě chybí nebo je plošně velmi omezené.

Výstavba porostu horizontální: Na severovýchodní straně přehoustlý, postupně však přirozenou cestou měnící se z prvotního březového háje s jednotlivě vtroušenou střední

generací topolů a olše, které osídlily volné prostory mezi nejstaršími topoly, v javořinu (mléč) s přimíšeným jasanem a jilmem habrolistým. Směrem k jihu a západu se tato část díky vyššímu zastoupení nejstarší složky mění do podoby stárnoucího nížinného měkkého luhu s dominancí topolů černých a bílých a vtroušenými vrby. Jednotlivě vtroušená olše, jasan, a jilm habrolistý pak toto společenstvo vhodně doplňují.

Před jižním koncem lokality je ve snížené části (pozůstatek ramene Labe) světlna vzniklá po pádu nejstarších topolů. Zde zatím dominují keřové vrby, stromy se teprve prosazují.

Keřové patro je horizontálně velmi rozdílné. Bujné je podél cest a ve světlině na jižním konci lokality, v zastíněných místech v mladší části porostu s převahou mléče téměř chybí nebo je zastoupeno hlavně bezem černým.

V partii tvořící vlastní břehový porost Labe je podstatné zmlazení topolu bílého. Ten zde vytváří i převislou stěnu zasahující do vlastního toku, jakož až místy asi 20 m široký pás podél cesty od Placíku k tábořišti na jižním okraji lokality. V západní polovině tohoto pásu je prošlapána cesta podél toku Labe, která vychází u laviček na Placíku. Její přítomností není integrita porostu nijak narušena. Středová cesta od Placíku k tábořišti vzhledem k její trvalosti je rovněž včleněna do porostu nenásilně, naopak mírně se postupně zužuje za přispění houstnoucích keřů po jejích okrajích a vlivem prorůstání větví stromů k ní.

Současná poškození porostu, negativní vlivy:

1. vyhodnocení škodlivých klimatických faktorů a jejich účinků
  - a/ vítr – klimatický faktor s nejvyšším vlivem. Jedná se o lokalitu otevřenou, velmi dobře přístupnou pro větry všech směrů. Z tohoto hlediska je nejnáchylnější ke škodám samozřejmě nejstarší složka porostu tvořená navíc převážně krátkověkými dřevinami (topoly). Z hlediska ochrany před tímto škodlivým faktorem je podstatné, že porost si vytvořil dokonalý plášť, který jeho odolnost zvyšuje. Proto je jakékoliv nadměrné ředění pláště nevhodné a povede k zvýšeným škodám uvnitř porostu. Jako kritický směr větru je možno označit severozápadní a to kvůli možnosti přímých nárazů (nad hladinou Labe nebrání žádné jiné překážky jejich přístupu, případně jsou vzdáleny natolik, že nemají podstatný vliv = břehový porost na protějším břehu řeky). Tento klimatický faktor lze hodnotit jako pravidelně působící,

b/ sucho – jedná se o působení zejména v posledních letech, nelze jej však nadhodnocovat. Momentálně nejsou znaky zásadního zhoršení stavu = nadměrný výskyt souší oproti době před pěti lety,

c/ povodně – nejsou hmatatelné důkazy o jejich negativním působení.

Působení dalších faktorů (sníh, námrazy, mráz) se vzhledem k poloze v dané klimatické oblasti (T2) nepředpokládá.

2. biotické faktory:

a/ poškození hmyzem dle jednotlivých druhů dřevin

bříza – *Scolytus ratzeburgii* – na starších souších, sekundárně

jasan – *Hylesinus fraxini*, opadlé větve, požerky, v souvislosti s výskytem nekrotizace jasanu

jilm – *Scolytus scolytus* - odpovídající požerky na ojedinělých odpadlých větvích, výskyt je možno hodnotit jako normální

olše – *Agelastica alni*, imaga, řídce, minování

topoly – *Cossus cossus* – chodby v pařezích, torzech a na pních stromů odumírajících, *Chrysomela populi* – minování listů, běžná míra

Saperda sp. – zduřeniny na mladších topolech, normální výskyt

b/ poškození houbami:

bez – *Hirneola auricula* – *judae*, jednotlivě, víceméně vzácně

bříza – *Piptoporus betulinus* – primárně u nejstarší generace

Kretzschmaria deusta

Trametes versicolor – spíše saprofytický

jasan – *Hymenoscyphus pseudoalbidus* – pravděpodobně zde i primárně a velmi intenzivně u starších stromů

javory – *Rhytisma acerinum* – běžná míra

Fomes fomentarius

jilm – *Kretzschmaria deusta*

lípa – *Ganoderma adspersum* – vyvíjející se plodnice, jeden strom

olše – *Inonotus radiatus*, ojediněle

topoly – *Kretzschmaria deusta*

Armillaria sp. – výskyt hyf na starších stromech, společně s předcházejícím

druhem příčina pádů

Phellinus populi + tremulae – na torzech a stromech senilních, poměrně hojně

vrby – Phellinus igniarius, na nejstarších stromech příčina destrukcí

Trametes suaveolens, spolupůsobící s předešlým.

Shrnutí působení negativních vlivů: Situace plně odpovídá danému sukcesnímu stadiu, lze zjevně pozorovat autoregulační mechanismy, žádný z negativních vlivů nepůsobí v extrémní míře, v podstatě jde tedy o stav přirozený, který je v kulturní krajině vzácný, lze na něm demonstrovat téměř přirozený vývoj přírody dané klimatické oblasti při absenci nebo minimálním vlivu člověka.

Předpokládaný vývoj porostu:

Časový horizont 2 – 3 roky – destrukce stromů označených tečkou při šetření v březnu 2019.

Časový horizont 10 let - destrukce stromů nejstarších, zejména topolů a vrb, bříz. U bříz spíše pozvolný rozpad po jednotlivých větvích, u topolů a vrb jak tento proces, tak zlomy kmenové. Jedná se o zejména o střední část u světliny.

Ve střední etáži další prosychání bříz za progresu cenných listnáčů (javor, jilm, habr).

Samovolné prořezání porostu ve spodní a střední etáži vlivem silicího zastínění.

Časový horizont 20 let – postupné zmizení světliny v jižní části vlivem nárůstu osiky, která je zde v náletu dominantní. Jako další dřeviny s nejvyšším početním zastoupením se jeví být v budoucnosti na tomto místě dub a jasan.

Dlouhodobě – zjevná tendence k rozšiřování tvrdého luhu na úkor měkkého. Ten zřejmě nakonec zcela ustoupí nebo se vytvoří mozaika tvrdého a měkkého luhu.

Provozní bezpečnost:

K zajištění provozní bezpečnosti v této fázi je nutné pouze skácení stromů označených tečkou lesnické barvy, které se nalézají v bezprostřední blízkosti středové cesty. Dalším nutným zásahem je vazba jilmu doporučená již v roce 2015 ((viz fotodokumentace studie).

Posouzení vhodnosti původně navržených zásahů z hlediska současného stavu lokality:

Ve středové partii severně od prohloubeniny byla navržena prořezávka resp. probírka ve prospěch javoru a na úkor břízy. Jelikož ta nebyla doposud provedena, vývoj porostu směřuje k samovolné redukci břízy. Silná konkurence mezi samotným javorem vede k usychání podúrovňových jedinců. Proto se jeví v současném stavu tento zásah již zbytečný.

Další zásahy: K umožnění pohybu podél po cestě a po pěšině je plně dostačující odříznutí větví, které mohou způsobit problémy při pohybu pěších resp. vozidel po nich. Jedná se však o jednotlivé drobné zásahy, které je třeba opakovat každoročně podle momentální potřeby. Vyřezání celých keřů nebo stromků má smysl pouze ve vzdálenosti do 1 m od okraje cesty, u pěšiny je to zcela zbytečné.

Při pádech stromů tyto ponechat celé, pokud k pádu došlo mimo cesty a pěšinu. Pokud na ni, tak vyříznout pouze část bránící pohybu a zbytek ponechat na místě.

Aktuální význam lokality z hlediska ochrany přírody:

Při sledování lokality v několika intervalech v letech 2015 – 2020 je zcela zjevné, že místo naplňuje předpokládaný význam biocentra a vyčlenění v rámci ÚSES je relevantní.

Porost podobného charakteru a rozsahu se v rámci Štětí nevyskytuje a plnohodnotně zvyšuje počet dnes velmi vzácných fragmentů měkkých luhů a rámci celého středního dolního toku Labe. Nutno podotknout, že měkké luhy se na Labi vyskytují dle mapování biotopů méně často než luhy tvrdé. V okolí Štětí se nalézají i nejbližší pouze v menším rozsahu u Brzáněk (po toku) a v obdobném u Liběchova (proti toku).

Lokalita by tedy měla být registrována v rámci systému Natura 2000 jako biotop L 2.4 (měkký luh nížinných řek) ve své jižní části. K nezaznamenání muselo dojít pouze chybou mapovatele.

Dalším mapovaným biotopem měl být K2 – vrbové křoviny podél vodních toků.

Při terénním šetření provedeném dne 16.7.2020 byla kromě již ve studii uvedených druhů avifauny zaznamenána i přítomnost žluvy hajní, tedy ještě v období hnízdním (druh silně ohrožený dle vyhl. č. 175/2006). Žluvy hnízdí poměrně vysoko v korunách stromů, ve vztahu k ní je tedy záměrná likvidace nejvyšších stromů vyloučena (viz §5 a 50 zákona č. 114/92 Sb.) je chráněno i hnízdiště druhu jako celek (biotop).

Dále je třeba ověřit přítomnost bobra evropského, který je údajně pozorován v okolí (silně ohrožený druh, dále viz evropská legislativa Směrnice 92/43 EEC, IUCN Red List, Bernská úmluva).

Význam torz – jedná se o přirozené hnízdiště ptáků vázaných na dutiny, jsou habitatem xylofágních druhů hmyzu. Likvidace je krajně nevhodná.

Doporučení:

1. Z hlediska provozní bezpečnosti povolit skácení stromů označených tečkou lesnické barvy a vyloučit ojedinělý exemplář javoru jasanolistého, provést vazbu jilmu dle studie z roku 2015. Skácené stromy ponechat na místě k zetlení.
2. Aktivně vyličovat potomstvo geograficky nepůvodních druhů dřevin i bylin, pokud se zde vyskytnou.
3. Provést registraci lokality jako VKP.
4. Zaznamenávat výskyt ZCHD, zejména ptáků, v příštím hnízdním období. Ověřit přítomnost bobra evropského.

Závěr: Lokalita je ve stavu téměř přirozeném resp. přírodě blízkém, je schopná registrace jako VKP, zařazení do systému Natura 2000. Jedná se o reprezentativní ukázkou přirozeně probíhajících přírodních dějů v blízkosti industriálního prostředí, s potřebou minimální regulace a usměrnění nastalého vývoje. Zásahy nad doporučený rozsah jsou z hlediska ochrany přírody v současné době nevhodné.

3.8.2020

Zpracoval: Ing. Mgr. Vít Friml, Dolní Chříbská 310, 407 44 Chříbská.